

SELMEC-SOPRON KAPCSOLAT 1919-2019

Homor Péter levéltáros-könyvtáros
Soproni Egyetem Központi Könyvtár és Levéltár

ELŐADÁS AKTUALITÁSA:

100 évvel ezelőtt indult el az oktatás a Selmecebányáról Sopronba települt Erdészeti és Bányászati Főiskolán

Nyitott levéltárak 2019 programsorozat

Téma: Levéltár és turizmus

Kiemelt évforduló: 1919. évi sorsfordító események

SELMEC-SOPRON KAPCSOLAT 1919-2019

- A Bányászati és Erdészeti Főiskola Sopronban
- Várostörténeti párhuzamok
 - Szabad királyi város
 - Gazdaság- és társadalomtörténet
 - Demográfia
 - Oktatási intézmények
- Mindkét városhoz kötődő neves személyek
 - Petőfi Sándor
 - Király család
 - Roth Gyula

Leányvár

Forrás: Borovszky

Tűztorony

Forrás: OMM írásban és képen

MAGYAR FELSŐOKTATÁS AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ ALATT

Debreceni Tudományegyetem

1912 alapítás

1914 elkezdődik az oktatás

1918. október 23. ünnepélyes tanévnyitó IV. Károly részvételével

Erzsébet Tudományegyetem (Pozsony)

1912 alapítás

1914 elkezdődik az oktatás

(a negyedik kar megszervezésére nem került sor)

1920-1921 Budapest

1923 Pécs

A második Műegyetem alapítása

Selmecbánya?

Temesvár 1917 novemberében kijelölik a helyét az épületeknek

Kassa 1917 őszén döntés született a harmadik műegyetem megalapításáról

IV. Károly Debrecenben

Forrás: Déri Múzeum Fotótára.

Selmecbányai képeslap

Forrás: Petró Dávid gyűjteménye

A Bányászati és Erdészeti Főiskola Sopronban

1918.12.06. Pénzügyminisztériumi rendelet kihirdetése a főiskolai értéktárgyak elszállítása ügyében.

1919.03.01. Földművelésügyi miniszteri rendelet a főiskola ideiglenes áthelyezéséről.

1919.04.28. Beiratkozások és előadások kezdete Sopronban, a Károly-laktanyában.

1921.12.14-16. Soproni népszavazás

1922.02.20. a Honvéd Főreáliskola épületeinek hivatalos átvétele.

A Pénzügyminisztérium rendelete
1918.12.05. Forrás: SOE KL 1.c.

A Károly-laktanya parancsnoki épülete
Forrás: Göncz József gyűjteménye

A honvéd főreáliskola épülete
Forrás: SOE KL

VÁROSTÖRTÉNETI PÁRHUZAMOK I.

SZABAD KIRÁLYI VÁROS

SELMECBÁNYA

Selmeci jogkönyv. IV. Béla (1235-1270) idejéből származik, német nyelven íródott hozzávetőleg 40 pontban foglalta össze a városi működésére vonatkozó szabályokat.

SOPRON

Szabad királyi város (1277)
Fehérvári polgárok joga, majd budai jog (1317)

Selmecbánya látképe

Forrás: Borovszky

Sopron látképe

Forrás: OMM írásban és képben

VÁROSTÖRTÉNETI PÁRHUZAMOK II.

GAZDASÁG- ÉS TÁRSADALOMTÖRTÉNET

Fejlődés török hódoltság nélkül
Német polgárság
Reformáció
Második fénykor a 18. században

SELMECBÁNYA

Ezüst
Bányák elvieszedése, majd újra művelésbe vétele
a bányászati technológia fejlődése révén.
Az akadémia alapítása
Nemzetközi hírnű szakemberek

SOPRON

Bor

Fridelius János (1638—1719)
Löw András (1660k—1710)
Gensel Ádám (1677—1720)
Deccard Kristóf János (1686-1764)
Liebezeit György Zsigmond (1689-1739)
Hajnóczy Dániel (1690-1747)
Löw Károly Frigyes (1699-1741)
Conrad József (1756-1788)

Tűztorony

Forrás: Soproni képtár

Leányvár

Forrás: Legacy of the Past pt. 2.

VÁROSTÖRTÉNETI PÁRHUZAMOK III.

LAKOSSÁG

19. században a városok fejlődése megtorpant

SELMECBÁNYA

1785 18800 (Bélabányával 20400)

1839 16500

1910 15170

2017 10100

SOPRON

1785 12500

1848 16700

1910 31100

2017 62300

Fent: az Óvár Selmecebányán (saját fotó)

Lent: A soproni Fő tér (saját fotó)

ISKOLAVÁROS

SELMECBÁNYA

Evangelikus líceum (1528)

Evangelikus tanítóképző (1881)

Katolikus főgimnázium (1649)

Bányászati és Erdészeti Akadémia
(1735 – 1762 – 1770 – 1808)

Az evangelikus líceum és a katolikus főgimnázium Selmecebányán

Forrás: Hercko: Banska Stiavnica

SOPRON

Evangelikus líceum (1557)

Evangelikus tanítóképző (1829 – 1858 – 1923)

Evangelikus teológia (1892 – 1923)

Bencés gimnázium (1802)

(1640-1773 jezsuita, majd domonkos)

1923 egyetemi szintű lelkész- és tanítóképzés
pécsi székhelyű Magyar Királyi Erzsébet
Tudományegyetem részeként

A bencés gimnázium és az evangelikus líceum Sopronban

Források: Bencés gimnázium értesítője, Soproni képendex.

ISKOLAVÁROS 1910

SELMECBÁNYA

Lakosság: 15170

1 tanítóképző 34 fő

2 gimnázium 496 fő

Bányászati és Erdészeti Akadémia 476 fő

Összesen 1006 (6,6%)

(+15 fős katonai helyőrség)

SOPRON

Lakosság: 31100

5 óvó- és tanítóképző 343 fő

3 gimnázium, 1 reáliskola, 1 felsőbb leányiskola. 1229 fő

1 m. kir. honvéd főreáliskola (1898) 130 fő

1 tiszti leánynevelő (1850) 69 fő

1 felsőkereskedelmi iskola 118 fő

1 magániskola (Laehne-intézet) 106 fő

1 hittudományi főiskola 33 fő

Összesen 2028 (6,1%)

(+2335 fős katonaság)

Az evangélikus tanítóképző épülete Selmecebányán

Forrás: Legacy of the past pt. II.

A Laehne-intézet

Forrás: Kosztka Miklós / uni-sopron.hu

MINDKÉT VÁROSHOZ KÖTŐDŐ NEVES SZEMÉLYEK I.

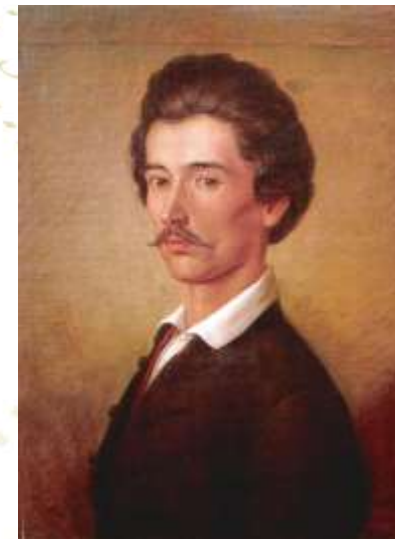
PETŐFI SÁNDOR

Selmecbánya

1838 augusztus – 1839 február
„Hat keserves év kezdete”
Bukás magyar történelemből

Sopron

1839 szeptember - 1840 március
„Zöld hajtókás, sárgapitykés közlegény”
Beáll katonának
Részt vesz a líceumi Magyar Társaság munkájában

Orlai Petrich Soma: Petőfi Sándor
Forrás: hu.wikipedia.org

1841-ben mindkét városban megfordult: Sopronban obsitért, Selmecen bizonyítványa kikérése ügyében

Petőfi emléktábla a selmeci líceum falán (saját fotó)

Petőfi emléktábla az Újhelyi-ház falán Sopronban.
Forrás: hu.wikipedia.org

Petőfi emléktábla a soproni Petőfi Sándor Általános Iskola falán
Forrás: hu.wikipedia.org

MINDKÉT VÁROSHOZ KÖTŐDŐ NEVES SZEMÉLYEK II.

KIRÁLY CSALÁD

Király József Pál (Nyíregyháza, 1810 – Kismarton, 1887)

1842-ben került Selmecebányára, ahol a líceum tanáráként, majd igazgatójaként latint és természettudományokat oktatott.

1853-ban a soproni líceum igazgatója,

1858 evangélikus tanítóképző létrehozása, 1869-ben igazgató

Király József Pál Forrás: kfk.hu

Király Ernő (Sopron, 1855 – Budapest, 1933)

1883-tól Selmecebányán tanított, majd 1903-tól 1919-ig az evangélikus Líceum igazgatója volt.

Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai

Selmecebánya. 1710-ig írta Richter Ede selmecebányai levéltáros; 1710-től Király Ernő, liceumi igazgató

Király Lajos (Selmecebánya, 1894 – Miskolc, 1970)

erdőmérnök, a Szilvásvárad Erdőgazdaság főmérnöke. Selmeci, majd soproni diák. Az első világháborúban orosz hadifogságba esik. 1921-ben szerez oklevelet Sopronban.

<http://kiralylajos.kiralycsalad.hu/>

Király László (Szilvásvárad, 1930 – Budapest, 2004)

erdőmérnök. 1978-1995 közt a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem oktatója, tanszékvezető egyetemi tanár.

MINDKÉT VÁROSHOZ KÖTŐDŐ NEVES SZEMÉLYEK III.

ROTH GYULA

Sopron, 1873. szeptember 26. — Sopron, 1961

Szülőház: Előkapu 3.

Roth cukrászda Széchenyi tér 13.

1893-1896 között járt az Akadémiára, **1898-ban szerzett oklevelet.**

1904-ben került az **erdészeti kísérleti állomás** központjába Selmecbányára.

1907-től óraadó, 1918-ban vizsgáztató a főiskolán.

1922-ben az Erdőművelés-, Vad- és Halgazdálkodási Tanszék vezetésével bízták meg.

1924-ben Az erdészeti kísérleti állomás vezetését vette át.

1932-ben IUFRO elnök, 1936 budapesti IUFRO kongresszus.

1935-ben megjelent Erdőműveléstan I-II. című könyve, a III kötetért Kossuth díjat-kapott (1953)

1937-38-ban a JNMGE Bánya- Kohó- és Erdőmérnöki Kar dékánja volt.

1944-ig volt az Erdőműveléstani Tanszék vezetője, de nyugdíjba vonulása után még

1947-ig ellátta a tanszékvezetői feladatokat.

1956-1957-ben ismét oktatott a főiskolán.

Erdőnevelés, természetes felújítás, szálaló erdőgazdálkodás

Főiskolai vadászterület

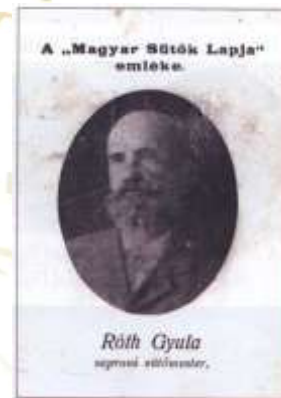
Hubertusz Vadászegylet

Magyar Ornitológusok szövetsége

1943-ban jelent meg írása a Bástyánkban a selmeci diákéletről

1959-ben kelt kézírata a selmeci menekülés idejéről emlékezik.

Képek forrása: Jeles pedagógusok Győr-Moson-Sopron megyében. 3., Szellemi kincsek őrzői p. 188-200

SELMECBÁNYA – SOPRON KAPCSOLATA A JELENBEN

- Testvérvárosok 2008
- Mindkét város életében fontos szerepet játszik a múlt megőrzése és a turizmus

- UNESCO világörökség

Selmecbánya történelmi városmagja
és a környékbeli műszaki műemlékek (1993)
Fertő / Neusiedlersee kultúrtáj (2001)

- Selmeci diákhagyományok

Selmeci Szalamander
UNESCO szellemi kulturális örökség magyar listája (2014)
Akadémisták Selmecen (2006 óta)
Csille- és rönktolás 2006 Sopron/Miskolc-Selmecbánya

Unesco World Heritage Sites logo
Forrás: www.facebook.com/unesco.whs/

Valétálás. Kép forrása: leveltar.uni-sopron.hu

2006. évi csille- és rönktolás logója
Forrás: <http://www.uni-miskolc.hu/~ombkeeo/csilletolas/>

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Homor Péter
levéltáros

Soproni Egyetem Központi Könyvtár és Levéltár

Email: homor.peter@uni-sopron.hu

